

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΟΒΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΕΥΧΟΣ 1ο/2020

Συνέντευξη Τύπου - Αθήνα, 15 Απριλίου 2020

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κύρια σημεία της τριμηνιαίας έκθεσης του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία που παρουσιάστηκε στις 15/04/2020

- Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η **παγκόσμια οικονομική μεγέθυνση** μάλλον ήταν στάσιμη στο τελευταίο τρίμηνο του 2019. Στις χώρες του ΟΟΣΑ, ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης ήταν 1,6% την περίοδο Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου, ουσιαστικά όσος στο τρίτο τρίμηνο της προηγούμενης χρονιάς, αλλά και στα δύο προηγούμενα. Σε αυτό το επίπεδο βρισκόταν ένα χρόνο νωρίτερα. Στις πλέον ανεπτυγμένες οικονομίες (G7) η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε στο καταληκτικό τρίμηνο σε σύγκριση με προηγούμενο (1,4% από 1,6%). Η Ιαπωνία παρουσίασε τη μεγαλύτερη αρνητική αλλαγή στο ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ, από ανάπτυξη 1,8% σε ύφεση 0,4%, λόγω του τυφώνα τον περασμένο Οκτώβριο. Η Ευρωζώνη συνέχισε να διέρχεται φάση προσαρμογής της βιομηχανίας της σε διαρθρωτικές αλλαγές, κυρίως σε Γερμανία και Γαλλία. Μόνο οι ΗΠΑ παρουσίασαν μικρή επιτάχυνση, κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες (2,3%). Τα μέτρα εμπορικού προσανατολισμού και η ολοκλήρωση της υποστηρικτικής πιστωτικής πολιτικής, άσκησαν εντονότερες πιέσεις στην οικονομία της Κίνας, με τη μεγέθυνσή της να υποχωρεί σε 5,8%. Ωστόσο οι κλυδωνισμοί στην παγκόσμια οικονομία θα είναι πολύ μεγαλύτεροι φέτος, λόγω της πανδημίας του νέου κορωνοϊού. Το μέγεθος και η διάρκεια της υγειονομικής κρίσης είναι δύσκολο να προβλεφθούν. Η συντριπτική πλειονότητα των κυβερνήσεων έχει λάβει πρωτοφανή μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσής του, με ισχυρό αντίκτυπο όμως στην οικονομική δραστηριότητα. Πρόσφατες προβλέψεις για το 2020 καταλήγουν σε παγκόσμια ύφεση, εντονότερη εκείνης από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, ενώ από το 2021 αναμένεται ανάκαμψη.
- Η **ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας επιβραδύνθηκε στο τελευταίο τρίμηνο του 2019**, σε 1,0%, από 2,3% το προηγούμενο τρίμηνο, ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ που ήταν ο χαμηλότερος από το δεύτερο τρίμηνο του 2017. Στο σύνολο του 2019 το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,9%, όσο και ένα έτος νωρίτερα. Η άνοδος του εγχώριου προϊόντος προήλθε κυρίως από τις υψηλότερες εξαγωγές (+4,9%), λόγω της ενίσχυσης των εξαγωγών υπηρεσιών (+8,1%). Η αύξησή τους βελτίωσε και το ισοζύγιο του εξωτερικού τομέα, καθώς υπερέβη τη διεύρυνση των εισαγωγών (+2,5%). Έπεται σε συμβολή στην άνοδο του ΑΕΠ η ιδιωτική κατανάλωση (+0,8%), κατόπιν της σημαντικής ενίσχυσής της στο τελευταίο τρίμηνο (+1,8%) και ακολουθεί η δημόσια κατανάλωση (+2,2%), λόγω της σημαντικής ανόδου της στο δεύτερο τρίμηνο του περασμένου

έτους (+9,8%). Κατόπιν της μείωσής τους και στο τελευταίο τρίμηνο, οι επενδύσεις ήταν αμετάβλητες σε σχέση με το 2019.

- **Επιστροφή σε ύφεση το 2020**, λόγω των πρωτοφανών επιπτώσεων της πανδημίας του κορωνοϊού. Η διάρκειά της, εγχωρίως και διεθνώς, σε συνδυασμό με το εάν θα παρουσιάσει νέα έξαρση ο ιός εντός του έτους, θα είναι καθοριστικοί παράγοντες της οικονομικής δραστηριότητας φέτος. Από αυτά τα χαρακτηριστικά του ιού θα εξαρτηθεί η διάρκεια της κρίσης στην Ευρωζώνη, κύριο εξαγωγικό προορισμό της Ελλάδας. Ανασχετικά στην πτώση του ΑΕΠ θα επενεργήσουν οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων, με ισχυρό όμως αντίκτυπο στο δημοσιονομικό ισοζύγιο. Σε αυτό το πλαίσιο, υπό το βασικό σενάριο εξελίξεων, στο οποίο η πανδημία θα έχει εξασθενήσει σε μεγάλο βαθμό έως το τέλος Μαΐου και ακολούθως θα έχουν αρθεί αρκετά από τα περιοριστικά μέτρα, η δημόσια κατανάλωση θα αυξηθεί τουλάχιστον κατά 4,5%, ενώ αντιθέτως η ιδιωτική κατανάλωση θα συρρικνωθεί, κατά τουλάχιστον 4,0%. Ισχυρή αναμενόμενη εξασθένιση επενδύσεων, άνω του 17%. Υπό αυτές τις τάσεις στο βασικό σενάριο, το ΑΕΠ θα υποχωρήσει έντονα φέτος, με μέσο ρυθμό τουλάχιστον 5%. Εφόσον όμως οι συνθήκες στο ελληνικό και το διεθνές περιβάλλον παραμείνουν ιδιαίτερα δυσμενείς πέρα από το δεύτερο τρίμηνο ή συμβεί μια σημαντική έξαρση του ιού το φθινόπωρο, δεν αποκλείεται η ύφεση να κινηθεί πλησίον διψήφιου ποσοστού.

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες, 2019 – 2020
(σε σταθερές τιμές 2010, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ		ΕΕ		ΙΟΒΕ		ΔΝΤ		ΟΟΣΑ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
ΑΕΠ	2,0	2,8	2,2*	2,4*	2,1	-5 έως -9	1,9	-10	1,8	2,1
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,6	1,8	0,5	1,5	0,7	>-4,0	:	:	0,6	1,8
Δημόσια Κατανάλωση	1,6	0,6	3,4	0,3	2,0	> 4,5	:	:	2,3	1,1
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	8,8	13,4	10,1	12,5	2,5	>-17,0	:	:	7,3	10,3
Εξαγωγές	4,9	5,1	4,3	3,4	6,0	:	:	:	3,9	3,6
Εισαγωγές	4,1	5,2	5,1	4,0	4,0	:	:	:	4,0	3,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	0,6	0,7	0,8	0,5	0,5	-2 έως -3,5	0,5	-0,5	0,4	0,4
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	17,4	15,6	19,3	15,4	17,4	19,3 – 21,2	17,3	22,3	17,5	16,3
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	1,2	1,2	1,0	1,3	:	:	0,1	-0,5	1,3	1,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	-1,1	-1,1	:	:	0,4	-9,0	-0,5	0,2

* Πηγή: European Economic Forecast, winter 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2020

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2020, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2019 – European Economic Forecast, autumn 2019, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2019 - Η Ελληνική Οικονομία 01/20, ΙΟΒΕ, Απρίλιος 2020 — World Economic Outlook, ΔΝΤ, Απρίλιος 2020 - Economic Outlook 106, ΟΟΣΑ, Νοέμβριος 2019

- Μικρή υστέρηση **πρωτογενούς αποτελέσματος Κρατικού Προϋπολογισμού** στο δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου έναντι του στόχου, κατά €98 εκατ. (πλεόνασμα €831 εκατ. αντί πλεονάσματος €929 εκατ.). Η υστέρηση προήλθε από τα λιγότερα των αναμενόμενων έσοδα, κατά €390 εκατ., ενώ σημειώθηκε υπέρβαση και στις επιστροφές φόρων, κατά €78 εκατ., που ενίσχυσε την υστέρηση εσόδων.
- **Περαιτέρω κάμψη της ανεργίας** το 2019, στο 17,3%, 2,0 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το 2018 (19,3%). Η εξασθένηση της ανεργίας κατά 96,2 χιλ. άτομα, προήλθε κατά κύριο λόγο από την αύξηση της απασχόλησης κατά 83,0 χιλ. άτομα ή +2,2% (86,3% της μείωσης του αριθμού των ανέργων). Οι περισσότερες θέσεις εργασίας το 2019 προήλθαν κυρίως από τους κλάδους Μεταφοράς-Αποθήκευσης (+22,2 χιλ. ή +12,0%), Τουρισμού (+20,2 χιλ. ή +5,6%), Μεταποίησης (+19,3 χιλ. ή +5,4%) και Εκπαίδευσης (+17,7 χιλ. ή +5,8%). Η πανδημία του νέου κορωνοϊού αναμένεται να αποτελέσει τον πλέον καθοριστικό παράγοντα εξέλιξης της απασχόλησης το τρέχον έτος, με το μέγεθος της επίδρασης να εξαρτάται από τη διάρκεια της και μια πιθανή νέα έξαρση του ιού. Οι επιδράσεις θα προέλθουν τόσο από εξωχώριους όσο και από εγχώριους παράγοντες. Ως προς τους εξωχώριους, τα περιοριστικά μέτρα λειτουργίας επιχειρήσεων σε σημαντικούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας (Ιταλία, Γερμανία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, ΗΠΑ κ.ά.) θα επηρεάσουν τη ζήτηση ελληνικών προϊόντων, επομένως και την απασχόληση μεταποιητικών κλάδων, ενώ η αναστολή επιβατικών πτήσεων εγχωρίως από και προς τις περισσότερες από τις ανωτέρω χώρες θα πλήξει τους κλάδους Τουρισμού και Μεταφορών. Ως προς τους εγχώριους παράγοντες, τα περιοριστικά μέτρα στη λειτουργία επιχειρήσεων, παρά τα μέτρα ενίσχυσής τους και υποστήριξης των απασχολούμενων τους, θα αυξήσουν την ανεργία. Η ζήτηση των νοικοκυριών θα περιοριστεί από τη γενικότερη αβεβαιότητά τους για την εξέλιξη της πανδημίας και την επιδείνωση των προσδοκιών τους. Οι αρνητικές επενέργειες των περιοριστικών μέτρων θα επεκταθούν και στις επενδυτικές αποφάσεις. Από την άλλη πλευρά, θετικές επιδράσεις στην απασχόληση θα προέλθουν από την αύξηση της ζήτησης λόγω πανδημίας στους κλάδους υγείας, κοινωνικής μέριμνας, δημιουργίας διαδικτυακών υπηρεσιών, ταχυμεταφορών (courier). Με βάση τα ανωτέρω το IOBE ανέπτυξε εναλλακτικά σενάρια εξέλιξης της απασχόλησης φέτος. Όλα κατέληξαν σε άνοδο της ανεργίας, από περίπου 2,0 έως σχεδόν 4,0 ποσοστιαίες μονάδες, σε σχέση με το περυσινό επίπεδο (17,3%).
- **Ο ρυθμός μεταβολής τιμών (Εν.ΔΤΚ)** το πρώτο δίμηνο του 2020 ήταν θετικός για δεύτερο συνεχές έτος, σημειώνοντας ενίσχυση 0,5%, ίδιας έκτασης με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2019. Ο πληθωρισμός οφείλεται κυρίως στην ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης, καθώς η μεταβολή του γενικού δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά διαμορφώθηκε στο 1,8%, από 0,9% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2019. Η επίδραση των φόρων ήταν αρνητική (-1,3%), ενώ η επίδραση των τιμών της ενέργειας οριακά θετική (0,2%). Κατόπιν της πανδημίας κορωνοϊού και των περιοριστικών μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, στην Ελλάδα και διεθνώς, προβλέπεται για το σύνολο του 2020 υποχώρηση του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή τουλάχιστον στην περιοχή του 2,0%. Θα προέλθει κυρίως από την έντονη εξασθένηση της εγχώριας ζήτησης και την εκτεταμένη πτώση τιμών των

ενεργειακών αγαθών. Εφόσον η τρέχουσα υγειονομική κρίση είναι παρατεταμένη ή ανακάμψει εντός του έτους, ο αντιπληθωρισμός θα διαμορφωθεί μεταξύ 3,0-3,5%.

- Η απότομη υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας από τις αρχές Μαρτίου λόγω της πανδημίας, εκτιμάται ότι θα έχει σημαντικές επιπτώσεις και στο **τραπεζικό σύστημα**. Αναμένεται πλήγμα στην κερδοφορία τους, ενώ είναι ορατός ο κίνδυνος ανάσχεσης της τάσης μείωσης των ΜΕΔ. Τα έκτακτα μέτρα της ΕΚΤ για την πανδημία (Pandemic Emergency Purchase Programme), με χαλάρωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας για τις εξασφαλίσεις, που επιτρέπουν την πρόσβαση στις ελληνικές τράπεζες, παρέχουν σε αυτές κρίσιμη πρόσβαση σε ασπίδα ρευστότητας, με χαμηλό κόστος. Θετική εξέλιξη αποτελεί η διατήρηση χαμηλού κόστους δανεισμού για το ελληνικό δημόσιο και τις επιχειρήσεις. Προτεραιότητα για το τραπεζικό σύστημα είναι η εφαρμογή του σχεδίου προστασίας περιουσιακών στοιχείων «Ηρακλής», αλλά και η διασφάλιση της «κουλτούρας» πληρωμών, μέσα από διευκολύνσεις στους περισσότερο πληττόμενους από την τρέχουσα κρίση δανειολήπτες, καθώς και κίνητρα για τους συνεπείς. Υπό τις τρέχουσες, δυσμενείς συνθήκες, προβλέπεται επιδείνωση της πιστωτικής συρρίκνωσης προς τον ιδιωτικό τομέα το 2020.

Όπως ανέφερε επίσης, κατά την παρουσίαση της Έκθεσης, ο Γενικός Διευθυντής του IOBE καθηγητής Νίκος Βέττας:

- Η ύφεση για το τρέχον έτος θα είναι βαθιά, από ελάχιστο 5% και προς το 10%, και ένα σημαντικό κόστος σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά δεν μπορεί να αποφευχθεί.
- Ακόμη περισσότερο σημαντικά από την αντιμετώπιση της τρέχουσας ύφεσης είναι το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά της αντίδρασης της οικονομίας από το επόμενο έτος.
- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του υγειονομικού προβλήματος δεν αντιμάχεται αυτή του οικονομικού αλλά αποτελεί προϋπόθεση επανεκκίνησης. Θα υπάρχει όμως κρίσιμη επίδραση και από τις εξελίξεις στις άλλες χώρες.
- Σε Ελλάδα, Ευρώπη και διεθνώς, καταγράφεται αποφασιστικότητα της οικονομικής πολιτικής να στηρίξει τη λύση στο υγειονομικό πρόβλημα. Μεγάλη αύξηση δημόσιων ελλειμάτων και χρέους είναι εύλογη αντίδραση σε μια άμεση διαταραχή που αντιμετωπίζεται ως μοναδική.
- Η νέα κρίση φέρνει την ελληνική οικονομία και την ΕΕ σε μια στιγμή αλήθειας και αποφάσεων που θα προδιαγράψουν τους ρυθμούς ανάπτυξης μακροπρόθεσμα. Υπάρχει κίνδυνος η ελληνική αλλά και οι ευρωπαϊκές οικονομίες, όχι μόνο να ξεκινήσουν το επόμενο έτος από σημαντικά χαμηλότερη βάση αλλά και να έχουν ασθενέστερους ρυθμούς μεγέθυνσης μεσοπρόθεσμα.
- Η ελληνική οικονομία εισέρχεται στη νέα κρίση με «υποκείμενα νοσήματα»: (α) διαρθρωτικές αδυναμίες, σε χαμηλή ανταγωνιστικότητα, μερική μόνο δομική προσαρμογή κατά τα προγράμματα, (β) πολύ υψηλό δημόσιο χρέος και μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους.

- Η παγκόσμια οικονομία εισέρχεται στην κρίση κατόπιν μακράς περιόδου όπου η νομισματική πολιτική προσπαθούσε να τονώσει με μη συμβατικά μέσα τις επενδύσεις και τους ρυθμούς μεγέθυνσης.
- Δεν υπάρχει, για την ελληνική οικονομία, περιθώριο δημοσιονομικού εκτροχιασμού κατά την κρίση. Κομβικής σημασίας η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής.
- Αναμένεται φέτος πολύ ισχυρή πίεση στον τομέα του εισερχόμενου τουρισμού. Αυτός συνέβαλε το 2019 με 18 δισεκ. ευρώ εισπράξεις και σχεδόν 34 εκατ. αφίξεις, ενώ ο εγχώριος τουρισμός ήταν στα 2 δισεκ. Η σημαντική θετική συμβολή στην οικονομία τα τελευταία χρόνια (ανοδικά από το 2010, όταν ήταν 10 δισεκ. ευρώ εισπράξεις και 15 εκατ. αφίξεις) θα ανακοπεί.
- Για την επιβίωση του τομέα βραχυπρόθεσμα και την ενίσχυση μεσοπρόθεσμα απαιτείται στη χώρα: ενίσχυση υποδομών (μετακινήσεις, επικοινωνίες, υγεία), διασύνδεση με άλλους τομείς της οικονομίας, και βελτίωση ποιότητας. Επίσης, απαιτείται σε επίπεδο ΕΕ: αποτελεσματικός συντονισμός, κοινοί κανόνες και ρυθμίσεις για ενίσχυση αξιοπιστίας και καταμερισμός κόστους ανάμεσα στις χώρες.
- Είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ένας δεύτερος πυλώνας με κέντρο τη μεταποίηση, που θα στηρίζεται στην καινοτομία και θα ενισχύει τις εξαγωγές. Σήμερα η ελληνική οικονομία έχει το χαμηλότερο ποσοστό μεταποίησης και από τα χαμηλότερα σε Ε&Α στην ΕΕ.
- Υπάρχει κίνδυνος να στραφούν μεγάλες οικονομίες σε πολιτικές ενίσχυσης αυτάρκειας που θα μειώσουν τη δυνατότητα εξαγωγών για τις ελληνικές επιχειρήσεις.
- Υπάρχει κίνδυνος να στηριχθούν από ισχυρές οικονομίες μεγάλες επιχειρήσεις με ακραίες κρατικές ενισχύσεις και να προκληθεί μείωση της σχετικής ανταγωνιστικότητας των ελληνικών, με αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση του τομέα μεταποίησης στη χώρα. Απαιτούνται πολιτικές για ενίσχυση της χρηματοδότησης επιχειρήσεων στην περιφέρεια της ΕΕ.
- Η επιταχυνόμενη διαδικασία ψηφιακής αναβάθμισης στον δημόσιο τομέα πρέπει να συνοδεύεται και με αναδιοργάνωση της διοίκησης, ώστε να μην «αναβαθμιστεί» στη συνέχεια η γραφειοκρατία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον.
- Είναι αναγκαίος ο προγραμματισμός δημόσιων επενδύσεων και απαραίτητων έργων με διαδικασίες fast track όπως και ο ανασχεδιασμός των ΕΣΠΑ και ΠΔΕ. _